

Prof. Tomasz Milanowski

Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

Wydział Malarstwa

Ocena rozprawy doktorskiej

Zostałem poinformowany, że uchwałą Rady ds. stopni w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, zostałem powołany do funkcji recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia doktora mgr Krzysztofowi Nowickiemu. W związku z powyższym przygotowałem ocenę rozprawy doktorskiej, którą określa art. 187 ust 1- z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U z 2022 r. poz. 574 ze zm.). Promotorką w przewodzie doktorskim mgr Krzysztofa Nowickiego jest dr hab. Anna Reinert-Faleńczyk.

Dysertacja doktorska mgr Krzysztofa Nowickiego nosi tytuł *Spaniel atakujący bażanta / Praktyki przeszłości w kontekście terażniejszości, czyli o współczesnym baroku*. *Spaniel atakujący bażanta* to tytuł obrazu Abrahama Daniela Hondiusa. Mgr Krzysztof Nowicki nadał taki tytuł swojej rozprawie, by – jak sadzę – wyrazić fascynację barokiem, a także opisać jego emanacje. Dysertacja mgr Krzysztofa Nowickiego w pełni oddaje istotę poruszanych przez doktoranta zagadnień. Oryginalny obraz Abrahama Daniela Hondiusa był niewątpliwie jednym z pretekstów do rozpoczęcia intrygujących rozważań teoretycznych doktoranta. Jest także punktem wyjścia dla formalnych badań w części artystycznej.

Rozprawa doktorska mgr Krzysztofa Nowickiego jest świadectwem erudycji i dojrzałej refleksji intelektualnej doktoranta. Praca rozpoczyna się *Wstępem*, w którym to Nowicki anonsuje zagadnienia, które będą poruszane w pracy:

„W kapitalistycznym zapędzie dotarliśmy do granic wytrzymałości naszej planety (..) Ton współczesnej narracji o świecie waha się pomiędzy optymistyczną wiarą w naukę i jej osiągnięcia a

katastroficznymi wizjami przyszłości. Myślę, że jest to powód, dla którego wrażliwość barokowa po latach nieobecności wypłynęła na powierzchnię. Przepęłniona wieloma niepewnościami i problemami ponowoczesność domaga się podobnej odpowiedzi – dlatego nasza kondycja egzystencjalna tak rezonuje z tą, której wyraz dawali przedstawiciele baroku”.

Wnikliwie analizuje mgr Krzysztof Nowicki owe zagadnienia w rozdziale 2 *Barok* począwszy od genezy historycznej zjawiska po zjawisko, które zdiagnozował włoski semiolog Omar Calabrese nadając mu nazwę *Neobarok / współczesny barok*:

„Na potrzeby tej pracy będę używał jednego terminu – „współczesny barok” (...) Współczesnego baroku nie można zamknąć w jednym stuleciu czy też w ramach jednej epoki. To ciągły i ciągle aktualizujący się prąd myślowy, rozkwitający w czasie historycznego baroku, a jednocześnie wpisujący się w post-postmodernistyczną estetykę meta, wytwarzający pojęcia służące do opisów elementów kultury, ale też kultury samej w sobie. Współczesny barok nie jest czysto wizualnym powrotem do siedemnastowiecznego stylu, ale jest wyrazem tonu epoki czy też formą organizacji kulturowej z własnymi formami reprezentacji. To metafora, dzięki której we współczesnym świecie można na nowo zdefiniować znane od czasów klasycznych tendencje estetyczne i społeczno-kulturowe”.

Wysoko oceniam poziom rozprawy doktorskiej *Spaniel atakujący bażanta*. Doktorant prowadzi ciekawy wywód, oparty o głęboką znajomość zagadnień sztuki okresu baroku. Daje temu dowód w kolejnych podrozdziałach: *Barocca, Druk, Busola, Proch, Reformacja i Kontrreformacja, Krytyka, Neobarok/ Współczesny barok*. Trzeci rozdział rozprawy doktorskiej zatytułowany *Współczesny barok* to interesująca analiza omawianej epoki. W podrozdziałach: *Elipta, Upłynnianie, Żywioły, Ruiny, Nieskończoność* mgr Krzysztof Nowicki prowadzi wyborną interpretację zjawisk charakterystycznych dla epoki. Dzieli się także swoimi odczuciami i są one intrygujące:

„Niejednoznaczna materialność wody, która jest i którą odczuwamy, choć nigdy nie możemy jej pochwycić, która nie posiada oczywistej struktury ani stałej formy, zdaje się odzwierciedlać duchowość człowieka. Ma swoją objętość, lecz nie ma swojego kształtu, jedynie taki, jaki jej nadamy...”.

Zaletą tej pracy jest dogłębna analiza zjawisk z pogranicza historii i sztuki połączona z autorskim komentarzem doktoranta. Wyczuwalna erudycja budzi zaufanie i buduje odczucie,

że mamy do czynienia z postawą dojrzałą i twórczą. Ta intuicja znajduje potwierdzenie w kolejnych rozdziałach rozprawy doktorskiej *Spaniel atakujący bażanta*. Czwarty rozdział – *Metamodernizm* stanowi kontynuację rozważań doktoranta. Siłą tej pracy jest refleksja nad ogólnie pojętym barokiem, która prowadzi doktoranta do własnych konkluzji, takich jak chociażby ta, z podrozdziału *Postmodernizm*:

„W dzisiejszych czasach niemal wszystko naznaczone jest ironią. Jednak współczesna ironia stała się synonimem dla innych cech- cynizmu, oziębłości, rezerwy czy sceptycyzmu.”

Rozprawa doktorska pozwala mi zbudować własną opinie na temat wiedzy merytorycznej doktoranta. To jedna z najlepiej napisanych prac, jaki przyszło mi oceniać. Mgr Krzysztof Nowicki wykazuje się powagą i intelektualną odwagą. Pisze dobrze, bez ozdobników czy kwiecistego stylu. Praca jest świetnie skonstruowana, a dzięki temu – przejrzysta. Doktorant eksplikuje swoje stanowisko w sposób precyzyjny i interesujący. Bezbłędnie kładzie akcenty i analizuje wybrane zjawiska, często stawiając intrygujące diagnozy, na przykład:

„Od lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku sztuka przeszła widoczną przemianę. Naznaczona wcześniej ironią i cynizmem postmodernizmu, coraz częściej składa się ku szczeroci czy też pewnego rodzaju autentyczności”.

Przechodząc do rozdziału piątego *Współczesny barok a metamodernizm* czuję się wzbogacony o wiele cennych spostrzeżeń i konstatacji. Tutaj także nie brakuje interesujących wątków i spostrzeżeń doktoranta, choćby jak poniższe stwierdzenie:

„Ziemski świat w sensie geograficznym został już niemal całkiem odkryty, jednak dzięki rozwojowi technologii cyfrowych stał się on, odwrotnie niż w baroku, mniejszy niż kiedykolwiek przedtem. W zdigitalizowanej rzeczywistości, wciąż się rozszerzającej, możemy być wszędzie naraz i spotkać się niemal z każdym, co w napędzanym kapitalizmem świecie daje niesamowite możliwości rozwoju, ale też wywołuje lęk, nazywany przez naukowców FOMO (Fear Of Missing Out – lęk przed tym, że coś nas ominie)”.

W moim odczuciu celne są diagnozy mgr Krzysztofa Nowickiego. W ocenie tej pracy chętnie sięgam po cytaty wypowiedzi autora rozprawy. Czynię tak, by podkreślić wysoką

jakość tej pracy i poziom intelektualny doktoranta. Nie sposób przemilczeć aspektów wizualnych rozprawy *Spaniel atakujący bażanta*. Ma ona formę książki oryginalnie oprawionej w miękką czarną tkaninę. Autor wyjaśnia, że materiał użyty przy oprawie niniejszego egzemplarza opisu rozprawy jest fragmentem tkaniny wykorzystanej przy powstaniu dzieła *Pomnik konny Ludwika XIV*. Tak oto płynnie przechodzę do rozdziału szóstego *Opis obiektów wchodzących w skład osiągnięcia artystycznego*. W podrozdziale *Co?* Doktorant wyjaśnia:

„W pracy badawczej analizuję wybrane pojęcia i zagadnienia współczesnego baroku i obserwuję ich zbieg z kulturowym zjawiskiem nazwanym metamodernizmem”.

Następnie przybliży wchodzące w skład osiągnięcia artystycznego dzieła – „finalnie powstała seria prac malarskich w technice olejnej na płótnie oraz obiekt z weluru z tytułami tożsamymi z ich pierwowzorami”. Jak wspominałem na wstępie, jednym z takich obiektów jest obraz *Spaniel atakujący bażanta* autorstwa Abrahama Daniela Hondiusa. Parafraza tego obrazu autorstwa mgr Krzysztofa Nowickiego z 2021 roku o formacie 100x130 cm w technice olejnej na płótnie jest niemal identycznej wielkości co oryginał. Będący punktem wyjścia obraz Hondiusa jest zdekonstruowany, idąc za wyjaśnieniem autora:

„W tym sensie poprzez dekonstrukcję dokonuję metamodernistycznej rekonstrukcji. Zabieg odniesienia do sztuki dawnej otwiera te artefakty na inne konteksty. Upłynnia jego granice poprzez odesłanie naszych myśli w inny czas, przywołując konkretne historie, sceny lub postacie. Obrazy zostały przetworzone, a tym samym zostały im nadane nowe znaczenia i konteksty, tym razem już współczesne. Obrazy i obiekty oscylują pomiędzy przeszłością a teraźniejszością, korzystając zarówno z jednego jak i drugiego czasu, by wytworzyć własną wypowiedź”.

Wydaje mi się, że te słowa trafiają w sedno problemu frapującego doktoranta, który ma świadomość, że – jak to ujmuje – „Obrazy te są komentarzem, czy też może spostrzeżeniem na temat zmieniającego się świata, nie zachętą do działania czy rozwiązaniem problemu”.

Rozprawa doktorska mgr Krzysztofa Nowickiego *Spaniel atakujący bażanta* jest pracą prezentującą wysoki poziom intelektualny oraz artystyczny. Jestem pod wrażeniem precyzji wypowiedzi doktoranta, celnej diagnozy omawianych zjawisk oraz wysokiej świadomości poruszanych zagadnień. To dla mnie interesujące spotkanie z artystą obdarzonym nie tylko

refleksją wynikającą z wiedzy podpartej dogłębną analizą problemu. To spotkanie z artystą łączącym wrażliwość i talent z dociekliwością badacza. Całość rozprawy doktorskiej sprawia wrażenie przemyślanego konceptu. Mogę tylko pogratulować doktorantowi oraz promotorce dr hab. Annie Reinert-Faleńczyk tak dobrych efektów współpracy.

Konkluzja

Ocena rozprawy doktorskiej mgr Krzysztofa Nowickiego zgodnie z art. 187ust 1 z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U z 2022 r. poz.574 ze zm.) powinna kończyć się jasno wyrażoną, jednoznaczną konkluzją. Mogę z pełnym przekonaniem stwierdzić, że rozprawa *Spaniel atakujący bażanta. Praktyki przeszłości w kontekście terażniejszości, czyli o współczesnym baroku* spełnia wymagania ustawy. Ustawa jasno określa, że przedmiotem rozprawy doktorskiej jest „oryginalne dzieło artystyczne”. Taka jest według mojej oceny rozprawa i część artystyczne rozprawy doktorskiej w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, opracowana przez mgr Krzysztofa Nowickiego. Jestem przekonany, że doktorant w dojrzały i świadomy sposób potrafi przekonać do swoich przemyśleń i realizacji. Zaproponowany temat dysertacji doktorskiej *Spaniel atakujący bażanta. Praktyki przeszłości w kontekście terażniejszości, czyli o współczesnym baroku* został przedstawiony interesująco i nowatorsko. Zestaw obrazów i obiekt będący przedmiotem niniejszej opinii stanowi oryginalne rozwiązanie problemów badawczych. Stwierdzam, że mgr Krzysztof Nowicki ze swoim dorobkiem artystycznym, erudycją, intelektualną kulturą i dociekliwością w pełni zasługuje na przyznanie stopnia doktora.

Prof. Tomasz Milanowski

